

Nu pas, 37 jaar (een half mensenleven) later, is het resultaat van jouw werk en al die andere mensen (455 in totaal) in de vorm van een boek over wespen en mieren toegankelijk gemaakt voor iedereen.

Voor deze atlas heb je de basisteksten geschreven over de goudwespen, spinnendoders, plooivleugelwespen en graafwespen. Kortom: heel veel wespen!

Maar veel belangrijker nog: je werkte meer dan twintig jaar aan het verzamelen van de verspreidingsgegevens voor deze atlas. Om de mensen hier een idee te geven: meer dan 20.000 wespengegevens (ongeveer 20 procent van de gegevens waarmee de verspreidingskaartjes van de wespen in dit boek zijn gemaakt zijn) zijn door jou zelf verzameld en opgeschreven. Te zwijgen nog maar over de duizenden gegevens van anderen die je in verschillende collecties verspreid over het land hebt verzameld en genoteerd.

Beste Virgiel, beste Ben, als je het geduld (let wel: GEDULD) kunt opbrengen om zo vre-se-lijk lang op een boek te wachten dan op dit.....dan ben je voor mij toch écht een ENGEL!!

Proficiat, ook namens de uitgevers (EIS, Naturalis en de KNNV-uitgeverij) en uiteraard namens alle (11) medeauteurs.

Publicaties Virgilius Lefeber (vervolg)

Theo Peeters

In het Lefebernummer (nr. 4) van deze nieuwsbrief, verschenen in november 1997, heb ik o.a. een overzicht gegeven van de publicaties van Virgilius Lefeber. Herhaling van deze uitgebreide lijst lijkt me hier overbodig. Geïnteresseerden kunnen dit nummer vinden op onze website www.nev.nl/hymenoptera. Wel wil ik van de gelegenheid gebruik maken een aanvulling te geven op hetgeen mij destijds bekend was. En ik vul van Lefeber's publicaties na 1996 aan. In de jaren 1997 tot en met 2000 publiceerde Vir-

gilius nog diverse stukken. En bij een van mijn bezoeken aan hem kreeg ik nog enkele oude artikelen te zien die nog niet in de bibliografie van 1997 stonden. In totaal bevat zijn (mij bekende) bibliografie nu 99 publicaties; een zeer respectabel aantal.

Aanvullingen op de bibliografie van Virgilius Lefeber

- 1977d. Strijd om een insektenwoning. - Homo et Natura 12 (4): 20-21.
- 1978d. Lang niet alle wespen zijn zwart-geel. - Mens en Natuur 1 (1): 13-15.
- 1978e. [*Hylaeus cornuta*, *Arachnospila virgilabnormis*] In: Verslagen van de vergaderingen. - Natuurhistorisch Maandblad 67 (2): 18.
- 1978f. Honingbijen opgepast. - Mens en Natuur 1 (2): 20-22.
- 1978g. De graafkampioen. - Mens en Natuur 1 (3): 12-14.
- 1978h. Een mijnwerker en een wereldreiziger. - Mens en Natuur 1 (4): 4-6.
- 1979g. Sluipwespen. - Mens en Natuur 2 (2): 28-30.
- 1981c. De schor-zijdebij en haar parasiet (*Colletes halophilus* en *Epeolus rozenburgensis*). - De Steltkluut 11: 194-197.
- 1983h. [*Halictus scabiosae* St. Pietersberg] In: Verslag van de maandelijkse bijeenkomst; te Maastricht op 1 september. - Natuurhistorisch Maandblad 72 (9): 149.
- 1990b. Aculeata: 62-63. In: M. J. Delfos, P. J. van Helsing, Ph. Pronk, I. J. Smit & R. de Vries. Inventarisatie-onderzoek in het Rijk van Nijmegen. - Verslag (RMNH) NNM, Leiden.
- 1997a. (met Van de Nieuwengiessen e.a.) Hymenoptera Aculeata - angeldragers: bijen, wespen en mieren: xvii-xix. In: Verslag van de 151e zomervergadering van de NEV, 29 mei t/m 2 juni 1996, te Formerum op Terschelling. - Entomologische Berichten 57 (5): xi-xxxviii.
- 1997b. *Tetralonia macroglossa* nieuw voor de Benelux (Hymenoptera: Apidae, Anthophorinae). - Entomologische Berichten 57 (9): 146.
- 1998a. (met Peeters e.a.) Hymenoptera Aculeata p.p. - angeldragers p.p.: bijen en wespen. In: Verslag van de 152e zomervergadering van de Nederlandse Entomologische Vereniging, 30 mei t/m 1 juni 1997, te Ommen (Overijssel). - Entomologische Berichten 58 (5): xix-xxi.
- 1998b. Bijen en wespen (Hymenoptera, Aculeata) in

- de ENCI-groeve van de Sint-Pietersberg bij Maastricht. - Natuurhistorisch Maandblad 87 (8): 174-189.
- 1998c. Weer aculeatennieuws uit Zuid-Limburg (Hymenoptera: Apidae). - Entomologische Berichten 58 (12): 238-240.
1999. Meer Nederlandse namen voor angeldragende wespen. - Nieuwsbrief sectie Hymenoptera NEV, Bzzz 10: 42-48.
2000. Meer Nederlandse namen voor bijen. - Nieuwsbrief sectie Hymenoptera NEV, Bzzz 11: 16-18.
2004. (met Peeters e.a.) De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata). - Nederlandse Fauna 6, NNM Naturalis Leiden, KNNV Uitgeverij Utrecht & EIS-Nederland Leiden, 507 p.

Herinneringen aan Virgiel

Jan Smit

Het was 1987 en ik begon me te interesseren voor de studie van de wilde bijen, alleen was er in die tijd nauwelijks literatuur beschikbaar, waarmee die kennis gevoed kon worden. Ik kreeg het advies eens contact op te nemen met broeder Virgilius Lefeber, die zou me wel verder kunnen helpen. Op mijn brief met vragen omtrent determinatieliteratuur kreeg ik per kerende post een pakketje van Virgilius toegestuurd, met daarin de schaarse literatuur die in die tijd in het Nederlands beschikbaar was. Met het verzoek deze te kopiëren en de originelen terug te sturen.

Maar determinaties, zeker de eerste die je uitvoert, moeten gecontroleerd worden. In die tijd kampeerden wij meestal een paar keer per jaar in Zuid-Limburg. Dus de stap naar het klooster van de broeders van *De Beyart* in Maastricht was snel gemaakt. Virgilius ontving me in zijn kamertje, dat vol stond met dozen met aculeaten, literatuur, multomapjes en door hem zelf vervaardigde modellen van aculeaten.

Al heel snel werd het een gewoonte om samen op stap te gaan. Altijd wanneer wij in het zuiden waren, gingen Virgilius en ik een dag aan het vangen. Zo leerde hij me de fijne kneep-

jes van het vangen in het veld en de leuke vangplekken te vinden. Hij liet me op verschillende plaatsen zien hoe hij probeerde meer soorten te ontdekken of te lokken, door bosjes takken op te hangen, die nestgelegenheid vormden voor de bijen en wespen.

We hadden samen vaak veel plezier in het veld, ons gevoel voor humor kwam behoorlijk overeen. De dag werd meestal afgesloten op een terrasje, waar we onder het genot van een koud drankje nog wat nakletsten.

Vanaf de tweede helft van de jaren negentig kwam Virgilius er zelf niet meer zo toe om ver weg te gaan met zijn brommertje. Hij ontdekte nieuwe vangplaatsen in de buurt, in en om Maastricht. Des te meer waardeerde hij het wanneer we samen wat verder weg gingen, naar Plombières of Simpelveld. Beide zijn vangplaatsen waar hij al van oudsher kwam. Wel verzuchtte hij regelmatig dat de terreinen vroeger beter waren dan nu. (Overigens een verschijnsel dat ik nu herken: "t Wordt allemaal minder.")

Eind 2000 kreeg Virgilius een paar herseninfarcten, waardoor hij minder goed ter been werd en later aan één kant verlamd raakte. Hij kon helaas niet meer aan de insecten werken en een zeer lang en intensief hoofdstuk uit zijn leven werd afgesloten. Definitief, met de verhuizing van zijn collectie naar Naturalis in Leiden.

Samen op stap gaan was er vanaf die tijd niet meer bij. Jammer genoeg kampeerden wij ook niet meer in Zuid-Limburg, dus even bij Virgilius langs gaan kwam er niet van. Hij liet me ook weten geen prijs meer te stellen op mededelingen over aculeaten of overdrukjes. Wel stuurden we elkaar nog regelmatig een kaartje. Langzamerhand vervaagde Virgilius als aculeatenvriend voor mij, hoewel ik regelmatig aan hem moest denken. Totdat het bericht van zijn overlijden kwam. Op 23 augustus hebben we hem naar zijn laatste rustplaats begeleid, op het kloosterkerkhof. Vergezeld door familieleden, medebroeders en een groepje entomologen. Virgiel, beste vriend, bedankt.